



עפ"ג 30661/12/15 - ספא חטיב נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עפ"ג 30661-12-15 חטיב נ' מדינת ישראל
לפני: כבוד הנשיא אברהם טל - אב"ד
כבוד השופטת זהבה בוסתן
כבוד השופט ד"ר שמואל בורנשטיין
המערער ספא חטיב
נגד
המשיבה מדינת ישראל

פסק דין

1. המערערת הורשעה על פי הודאתה, בת.פ. 50320-02-14 (בית משפט השלום ברמלה) בעבירה של גניבה, לפי סעיף 381 לחוק העונשין, התשל"ז - 1977.
 2. המערערת נידונה ל-60 שעות של"צ, 4 חודשי מאסר על תנאי בתנאים המפורטים בגזר הדין, לתשלום קנס בסך ₪ 750 והועמדה בפיקוח קצין מבחן למשך שנה.
- הערעור הוא כלפי הרשעתה של המערערת, שמבקשת לבטל את הרשעתה.

עובדות כתב האישום וההסדר הדיוני

1. על-פי המתואר בעובדות כתב האישום המתוקן, ביום 19.7.12 עבדה המערערת כקופאית בחנות שופרסל. באותן נסיבות גנבה המערערת, יחד עם קרובת משפחתה, שלוש עגלות עם מוצרים שונים בשווי כולל של 6,682 ₪, באופן שבו קרובת המשפחה העמיסה עגלות עם מוצרים ועמדה בקופה בה עבדה המערערת. המערערת עשתה עצמה כאילו היא מעבירה את המוצרים בקופה למרות שבפועל היא לא העבירה אותם. לאחר מכן היא מסרה לקרובת משפחתה קבלה על רכישת המוצרים בסך 800 ₪ בגין קניה שנעשתה באותו יום על ידי לקוח אחר. בדרכה החוצה נתפסה קרובת המשפחה על ידי קצין הביטחון.
2. הצדדים הגיעו להסדר דיוני לפיו המערערת הודתה בכתב האישום המתוקן והופנתה לשרות המבחן לקבלת תסקיר. ב"כ המאשימה הבהירה כי עמדתה היא הרשעת המערערת והטלת עונש של מאסר שיכול וירוצה בעבודות שרות.

תסקירי שירות המבחן

3. מהתסקיר הראשון עולה כי המערערת היא כבת 22, רווקה, סיימה 12 שנות לימוד וכיום היא עמוד 1



סטודנטית בחוג לסוציולוגיה וניהול משאבי אנוש ועובדת בתחום ההדרכות בבית חולים.

ילדותה של המערערת אופיינה בחוסר יציבות מגוריה, אלימות בין בני משפחה ומצב כלכלי קשה. מילדות היא נושאת בתחושת אחריות כלפי אחיה ודואגת לביצוע עבודות משק הבית. המערערת לקחה אחריות חלקית על ביצועה ומזערה מאחריותה האישית. היא תארה כי באותה תקופה היא התגוררה אצל משפחת דודה בתנאים סוציאקונומיים מאוד קשים ובמקביל עבדה בשופרסל כדי לממן את צרכיה האישיים. האירוע התרחש כאשר קרובת משפחה לחצה עליה ואיימה כי אם לא תבצע את העבירה היא לא תאפשר לה להתגורר בביתה. המערערת ציינה כי באותה תקופה לא היו לה חלופות מגורים ועל כן היא פעלה כמתואר והביעה צער וחרטה על מעשיה.

שירות המבחן התרשם כי המערערת היא בעלת יכולות תפקודיות סבירות, עם זאת היא גדלה בחסך רגשי, היא נמצאת בשלב קריטי לגיבוש זהות עצמית וחברתית וקיימת נזקקות טיפולית.

4. מהתסקיר השני עלה כי במהלך תקופת הדחייה המערערת שולבה בקבוצה טיפולית. היא הגיעה לקבוצה בעקביות ונמצאת בשלבים ראשוניים של הקשר הטיפולי. היא משתפת בקבוצה בדילמות משמעותיות עימן היא מתמודדת במרחב המשפחתי ובתקשורת עם בני משפחה, וניכר כי היא מתייחסת ברצינות להליך הטיפולי. המערערת הביעה רצון להיעזר ולהיתמך במסגרת הקבוצתית ודחתה את תוכניותיה ללימודים אקדמאיים, כדי לשמור על רצף השתתפותה בקבוצה.

שירות המבחן העריך כי טיפול במסגרת הקבוצה עשוי לסייע למערערת לפתח כישורי חיים, לשפר מיומנות תקשורת ולהעלות מודעות למצבים אשר בעקבותיהם הגיעה למעורבות בפלילים. להערכת שירות המבחן, במסגרת הטיפול המערערת תוכל לרכוש כלים להתמודדות מאוזנת ומותאמת במצבי לחץ ומשבר. נוכח העובדה שהמערערת היא צעירה, נעדרת עבר פלילי, מודעת לחומרת מעשיה, ניהלה אורח חיים מתפקד ונמצאת בשלבים הראשוניים של ביסוס חייה המקצועיים הרשעה בדין עלולה לפגוע ביכולת פרנסתה העתידית. על כן, המליץ שירות המבחן להימנע מהרשעתה של המערערת ולהשית עליה צו מבחן למשך שנה.

5. בתסקיר השלישי חזר שירות המבחן על המלצתו להימנע מהרשעת המערערת, והמליץ על הטלת של"צ בהיקף של 180 שעות.

הכרעת הדין של בית משפט קמא

6. הכרעת הדין של בית המשפט קמא התייחסה לשאלת ההרשעה בלבד.

בית המשפט קמא קבע, בהסתמך על פסיקת בית המשפט העליון, כי על מנת לסיים הליך ללא הרשעה יש צורך להראות חשש לקיום נזק קונקרטי לנאשם, אף כאשר מדובר בקטינים (רע"פ 2180/14 **שמואלי נ' מדינת ישראל** (24.4.14)). דברים אלה נכונים מקל וחומר לגבי המערערת, שהיא ילידת 1993 וכיום היא בת קרוב ל-22 שנים.

בית המשפט קמא הפנה להלכה שנקבעה בע"פ 2083/96 **כתב נ' מדינת ישראל** (21.8.97) לפיה הימנעות מהרשעה אפשרית בהצטבר שני גורמים מרכזיים: ראשית, סוג העבירה מאפשר לוותר בנסיבות המקרה המסוים על ההרשעה בלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים, ושנית על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם.



7. בית המשפט קמא קבע כי יישום המבחנים בדבר אי הרשעת נאשם למקרה דנן, מעלה כי לא ניתן להסתפק באי הרשעת המערערת, בהתאם להמלצת שירות המבחן.

באשר לסוג העבירה ונסיבותיה, קבע בית המשפט קמא כי אין בה כדי למנוע אפשרות לסיים ההליך באי הרשעה. מעשיה של המערערת אינם ברף גבוה של עבירות הגניבה, הן באשר לנסיבות העבירה והן באשר לסכום העבירה. בנוסף, המערערת וקרובת משפחתה נתפסו על ידי קצין הביטחון לפני שהצליחו לעזוב את המקום עם המוצרים שהושבו לבעליהם.

באשר לנזק שיגרם למערערת מעצם הרשעתה, קבע בית המשפט קמא כי לא הוצג כל מסמך שיש בו כדי לתמוך בטענת ההגנה. המערערת היא סטודנטית לסוציולוגיה ועובדת כיום במרכז הדרכה, ואין ראייה המצביעה על פגיעה בעבודתה הנוכחית או העתידית ואף לא בלימודיה באם תורשע. אמנם המערערת היא צעירה כבת 22, ובעת ביצוע העבירה היתה כבת 18 וחצי ומשכך היא שייכת לקבוצת ה"בגירים-צעירים" ואולם גם בכך אין כדי להצדיק הימנעות מהרשעתה מבלי שהוכח כי עצם ההרשעה תגרום לה לנזק קונקרטי.

8. לאור האמור הרשיע בית המשפט קמא את המערערת בעבירה בה הודתה.

נימוקי הערעור

9. נסיבות הארוע, הרקע לביצוע העבירה, גילה הצעיר של המערערת בעת ביצוע העבירה, חלוף הזמן מאז ביצוע העבירה, נסיבותיה האישיות והמשפחתיות של המערערת, לימודיה האקדמיים וההליך הטיפולי שבו החלה והתמידה, וכן תסקירי שרות המבחן שהוגשו בעניינה, מצדיקים להימנע מהרשעתה.

10. בית משפט קמא החליט להרשיע את המערערת כיוון שלא הוכח, לטענתו, נזק קונקרטי, אך מתוך המסמכים שהוצגו בפניו ובפניו עולה כי המערערת סיימה תואר ראשון בסוציולוגיה ובכוונתה להמשיך לימודיה בתחום הסיעוד. עצם ההרשעה פוגעת פגיעה בלתי הפיכה במערערת, גם אם אין המדובר בפגיעה בטווח מיידי.

11. גם שרות המבחן, שהגיש שלושה תסקירים בעניינה של המערערת, המליץ להימנע מהרשעתה לאור התרשמותו כי יש בעצם הרשעתה כדי לפגוע במערערת ובסיכוייה להשתלב בחברה ובהליך הטיפולי אותו החלה.

12. בית המשפט קמא לא נתן את המשקל המתאים לנסיבותיה האישיות של המערערת כפי שפורטו בתסקירי שרות המבחן, ולא נתן את המשקל המתאים לעובדה שהאירוע התרחש לפני שלוש שנים, ומדובר במעידה חד פעמית.

תגובת המשיבה

13. המערערת ביצעה עבירה של גניבה ממעביד שהיא עבירה חמורה. העבירה בוצעה תוך תכנון, באופן מתוחכם ובסכום גבוה. עבירה כזו בנסיבות האמורות אינה מצדיקה להימנע מהרשעה וזאת חרף קביעת בית המשפט קמא.

14. לא נמצאה פגיעה קונקרטית במערערת כתוצאה מהרשעתה.



דין והכרעה

1. כלל הוא כי משהודה נאשם בביצוע עבירה יש להרשיעו בביצועה. רק במקרים חריגים ויוצאי דופן ניתן לסיים את ההליך ללא הרשעה.

הפסיקה קבעה בשורה של פסקי דין כי כדי שיקום החריג צריכים להתקיים שני תנאים מצטברים עליהם עמד בית משפט קמא. ברע"פ 11476/04 **מדינת ישראל נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ** (פורסם בנבו 14.04.10):

"בהתקיים אחריות פלילית, סטייה מחובת הרשעה וענישה היא, על כן, ענין חריג ביותר. ניתן לנקוט בה אך במצבים נדירים שבהם, באיזון שבין הצורך במימוש האינטרס הציבורי באכיפה מלאה של הדין, לבין המשקל הראוי שיש לתת לנסיבות האינדיבידואליות של הנאשם, גובר בבירור האינטרס האחרון. כאשר מתקיים חוסר איזון נוקב בין העניין שיש לציבור באכיפת הדין, לבין עוצמת הפגיעה העלולה להיגרם לנאשם מהרשעתו וענישתו, עשוי בית המשפט להשתמש בכלי הנדיר הנתון בידו ולהימנע מהרשעת הנאשם (ע"פ 2083/96 כתב נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(3) 337 (1997); ע"פ 5102/03 מדינת ישראל נ' קליין, פסקה 76 ואילך ([פורסם בנבו], 4.9.2007))." (ראו גם, ע"פ 3336/10 עבדאללה דכוור נ' מדינת ישראל, (פורסם בנבו 10.3.11).

2. כפי שצוין, ההלכה הפסוקה קובעת כי כתנאי לאי הרשעה יש להצביע על כך שהרשעה תסב נזק חמור לשיקומו של נאשם ותפגע פגיעה קונקרטית בתעסוקתו.

גם כשמדובר בקטינים קבעה הפסיקה כי **"אין מקום להניח כי כל הרשעה של קטין צפויה לפגוע מניה וביה באופן מהותי באפשרות להשתקם, ולפיכך גם לגבי קטין לא מתיירת הדרישה להראות כי צפוי לנאשם נזק קונקרטי"** (רע"פ 2180/14 שמואלי נ' מדינת ישראל).

חרף האמור, בענינם של "קטינים בגירים" ראו בתי המשפט ל"התגמש" בדרישת הנזק הקונקרטי.

ברע"פ 4466/13 **נתנאל אסולין פורטל נ' מ"י** (פורסם בנבו), הורשע המערער, שהשתייך לקבוצת הגיל של "בגירים צעירים", בעבירה של סיוע לאחר מעשה שוד. שרות המבחן המליץ לבטל את ההרשעה. בית המשפט קמא לא קיבל המלצה זו מהטעם שביטול הרשעה יעשה רק במקרים חריגים נוכח פגיעה גדולה שצפויה לנאשם מעצם ההרשעה.



בית המשפט העליון (מפי כב' המשנה לנשיאה השופט רובינשטיין) ביטל את הרשעת המערער וקבע בין היתר:

"איננו רוצים ליטע כאן מסמרות באשר לגישה בכגון דא לעניינם של בגירים צעירים, אף כי הדעת נותנת שהיותם ב"תקופת המעבר" שבין קטינות לבגירות, על סימני השאלה והערפל באשר לעתיד המובנים בה, היא גורם שיש להידרש אליו, תוך שיקול כל מקרה לגופו וכלל הנסיבות".

בע"פ 111/14 פלוני נ' מ"י (פורסם בנבו), בוטלה הרשעתם של שני מערערים, בעבירות של סחיטה באיומים וקשירת קשר, בעקבות גילם הצעיר והרצון לאפשר להם להתחיל את חייהם הבוגרים כאשר גיליון הרישום הפלילי שלהם נקי.

בית המשפט (כב' השופטת ברק ארז) אמר את הדברים הבאים:

"בסופו של יום הגענו לכלל מסקנה כי המקרה דנן נמנה עם אותם מקרים חריגים, שבהם הצטברות מיוחדת של נסיבות (בנוסף לחרטה המלאה שהביעו ולעברם שהוא ללא רבב, כמו גם להמלצת שרות המבחן, שבהם לעצמם לא היה די) - מכריעה את הכף לעברם של המערערים.

.....

שיקול נוסף ובעל משמעות, במצטרף למכלול השיקולים במקרה זה הינו גילם של המערערים בשעת ביצוע העבירה. אכן, המערערים לא היו קטינים בשעת המעשה ולכן לא חלה בעניינם המדיניות המקלה בכל הנוגע לאי הרשעת קטינים. עם זאת, בעת ביצוע העבירות היו המערערים בני 18 וארבעה חודשים, "על גבול הקטינות", וזהו טעם נוסף לאפשר למערערים להתחיל את חייהם הבוגרים כאשר גיליון ההרשעות שלהם נקי, מתוך תקווה ואמונה כי כך גם יישאר בהמשך הדרך".

3. בענייננו מדובר במערערת צעירה, שבזמן ביצוע העבירה היתה בת 18.5, היא נטלה אחריות על מעשיה, נרתמה להליך טיפולי ונתרמה ממנו. נסיבות חייה ונסיבות ביצוע העבירה פורטו בהרחבה בתסקירי שרות המבחן, ולא נחזור עליהם בשל צנעת הפרט. חרף נסיבות קשות אלה הצליחה המערערת להשלים את לימודיה האקדמיים, והיא מתעתדת להמשיך בהם, תוך שהיא מפרנסת את עצמה.



4. אנו סבורים כי הותרת ההרשעה על כנה תגרום נזק לעתידה של המערערת, העולה על חומרת העבירה והאינטרס הציבורי במניעתה.

בית משפט קמא, הגדיר את חומרת העבירה ככזו שמאפשרת להימנע מהרשעה. בגזר הדין ציין בית המשפט קמא כי המערערת פעלה תחת השפעה של קרובת משפחתה שמצבה הכלכלי היה קשה ולה ניסתה לסייע. מדובר בקרובת משפחה, שבביתה התגוררה המערערת כשפער הגילים ביניהן, כנחזה מכתב האישום קרוב ל-30 שנה. בעונש שהטיל בית המשפט קמא הוא התחשב בנסיבות אלה והטיל על המערערת את העונש ברף הנמוך של המתחם שנקבע על ידו.

5. נוכח העובדה כי נסיבות העבירה, כפי שקבע אף בית משפט קמא, מאפשרות להימנע מהרשעה, ונוכח גילה הצעיר של המערערת, אנו סבורים כי לפנינו אחד מאותם מקרים חריגים שבהם ניתן לסיים את ההליך ללא הרשעה.

לאמור לעיל יש להוסיף כי לא ניתן לשלול את החשש כי הרשעת המערערת תפגע באפשרויות העסקתה במקצוע הסיעוד בו בחרה גם אם מדובר בחשש בלבד ולא בפגיעה מוחשית וקונקרטית. כאשר עניין לנו בנסיבות עבירה שאינן חמורות, וכאשר מדובר באלה המשתייכים לקבוצת הבגירים-צעירים, דומה כי חשש מהסוג האמור יכול לשמש נימוק ראוי להימנע מהרשעה.

6. בנסיבות אלה אנו מקבלים את הערעור ומבטלים את הרשעת המערערת ואת המאסר על תנאי והקנס הכספי שהוטלו עליה.

צו המבחן וצו השל"צ שהוטל על המערערת ישארו על כנם.

אנו מחייבים את המערערת לחתום על התחייבות בסכום של ₪ 2,000 שבמשך שנה מהיום לא תעבור עבירה כלפי הרכוש.

לא תחתום המערערת על התחייבות, תיאסר ל-5 ימים.

החתימה תעשה היום במזכירות בית משפט זה.



ניתן והודע, ט' ניסן תשע"ו (17 אפריל 2016) במעמד ב"כ הצדדים והמעוררת.

שמואל בורנשטיין, שופט

זהבה בוסתן, שופטת

אברהם טל, שופט
נשיא